

Студиска програма: **Царина и шпедиција (втор циклус на студии)**

Времетраење на студиската програма: **1 година**

ЕКТС кредити: **60**

Цели на студиската програма:

Последипломските студии на насоката *Царина и шпедиција* за прв пат беа воведени во академската 2004/2005 година со студиската програма *Современи развојни тенденции во царинско –шпедитерското работење*. Студиската програма беше воведена како резултат на потребата во рамките на царинската и деловната заедница, од академски кадар кој што располага со знаење од областа на царината, меѓународната трговија и логистиката, економијата и правото. Царината, за да биде темелно изучена, бара мултидисциплинарен приод од економски, правен, политички, социјален и безбедносен аспект, што претставува потврда за потребата од постоењето на студиска програма која одговара на комплексните предизвици. После 13 години од воведувањето на студиската програма на последипломските студии, преку постојано ревидирање на истата, денес нудиме целосно модернизирана и усогласена студиска програма со барањата на деловната, но и научната заедница.

Испораката на стоки на меѓународно ниво значи преминување на државни граници и почитување на процедурите и давачките при тоа преминување. Транспортот на стоки преку граница бара исполнување на голем број на процедури наметнати со закони и меѓународни договори. Со цел правилно спроведување на овој процес, потребни се кадри кои имаат соодветно знаење во оваа област.

Вториот циклус студии по *Царина и шпедиција* овозможуваат студентите да се стекнат со знаење од областа на меѓународната трговија и современите царински системи, да ја познаваат царинската регулатива во меѓународната трговија и да се оспособат со вештини во шпедитерско - логистичкото работење.

Вториот циклус студии по *Царина и шпедиција* има за цел да профилира кадри кои што успешно може да одговорат на барањата на раководните позиции како во рамките на јавниот, така и во рамките на приватниот сектор. Студентите ќе бидат во можност своите вештини да ги искористат покрај во царинските служби и шпедитерско - логистички компании, исто така и при работење во стопански субјекти кои обавуваат

надворешно – трговско работење. Стекнатите знаења и вештини на оваа студиска програма студентите можат да ги искористат и во државната администрација, но и за водење на свој бизнис, особено во областа на шпедитерско - логистичкиот сектор. Ќе се стекнат со знаења, вештини и способности кои ќе им овозможат непречено да ги извршуваат своите активности во областа на надворешната трговија. Знаењата и вештините стекнати во текот на нивните студии, им овозможуваат и полесно стекнување на лиценци за застапување во работењето пред царинските органи. Знаењето од областа на царината и шпедицијата стекнато на оваа студиска програма во целост соодветствува со Европските и светските трендови и стандарди за царинско - шпедитерско работење, што им овозможува и вклучување во Меѓународните институции од оваа област како што се Светска царинска организација, Светска трговска организација.

Целта на вториот циклус студии е и дел од студентите да ги подготви за нивно понатамошно надоградување од областа меѓународната трговија, логистиката, менаџментот, економијата и правото, давајќи им основа и мотивација за нивно вклучување во академската заедница и стекнување на степен доктор на науки на некои од домашните или странските универзитети.

Резултати од учење (специфични дескриптори на квалификации)

<p>Знаење и разбирање</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Показува знаења и квалитативно повисок степен на разбирање од областа на царината и шпедицијата, логистиката, меѓународната економија, меѓународното право и организационите и техничко – технолошките науки според високо – образовни и научни меѓународно признати стандарди; - Препознава и применува добро воспоставени начела во полињата на економските, правните, организационите и техничко – технолошките науки, како и во полињата на науките кои се поврзани со царината и шпедицијата; - Опишува и расправа за суштествените аспекти и концепти во областа на царината и шпедицијата; - Стекнува способност за примена на соодветни методологии за решавање сложени проблеми во царината и шпедицијата на систематски и креативен начин. Тоа обезбедува основа и можност за оригиналност во развивањето и примената на автономни идеи во контекст на истражувањето на регулативата во царинско шпедитерската дејност; - Стекнува и развива способности за употреба на проширено и продлабочено знаење во континуитет, пратејќи ги современите
----------------------------------	---

	<p>трендови во царината и шпедицијата во развиените држави, како и истражување во поширок мултидисциплинарен и интердисциплинарен контекст на царината и шпедицијата;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Показува високо ниво на професионална компетентност во повеќе специфични научни полиња кои придонесуваат за оформување на сложен сублимат преточен во дејноста на царината и шпедицијата.
Примена на знаењето и разбирањето	<ul style="list-style-type: none"> - Изградува способности за критичко, независно и креативно решавање проблеми со одредена оригиналност во нови ситуации и во новонастанати околности, поврзани со полето на студирање; - Одредува и анализира процеси, методи и резултати во областа на царината и шпедицијата; - Лоцира, формулира и решава комплексни и повеќедимензионални проблеми во областа на царината и шпедицијата, користејќи веќе воспоставени методи и стекнати знаења; - Изградува способности за компетентно вклучување на пазарот на труд во земјата и во странство.
Способност за проценка	<ul style="list-style-type: none"> - Прибира, анализира и презентира информации со соодветна анализа од податоци достапни во областа на царината и шпедицијата; - Стекнува способности за синтетизирање и интегрирање на знаењето од областа на царината и шпедицијата; - Стекнува способности за систематско и креативно справување со сложени прашања, за солидно проценување, дури и при некомплетни и ограничени информации, кои ги вклучуваат личните, општествените и етичките одговорности при примената на стекнатото знаење и проценка; - Стекнува способност за оценување и селекција на научни теории, методологии, алатки и развиени вештини од предметните области, како и поставување на нови анализи и решенија на научна основа, а поврзано со различните сфери на царинско - шпедитерската дејност; - Соединува теорија и практика за да реши комплексни проблеми од областа на царината и шпедицијата, како и да ги објасни причините за избор на соодветни решенија.
Комуникациски вештини	<ul style="list-style-type: none"> - Комуницира ефективно преку пишани извештаи и усни презентации, користејќи стручна терминологија и технички јазик; - Стекнува способност за размена на заклучоци и предлози со јасно и недвосмислено аргументирање и со рационално поткрепување на истите, како со стручни, така и со нестручни лица; - Стекнува вештини за аналитичко и критичко размислување, претприемачки вештини и проценка на ризик, вештини за планирање и донесување одлуки, вештини за лидерство, како и вештини за раководење со деловни субјекти од областа на шпедицијата и логистиката, менаџирање, стратегиско размислување и предвидување на активностите; - Споделува и расправа за концепти и идеи во областа на царината и шпедицијата, како со стручната заедница, така и со целата општествена јавност; - Способен е за тимска работа и активна соработка во рамките на

	група, преку споделување на одговорности и задачи.
Вештини на учење	<ul style="list-style-type: none"> - Развивање на личната потреба за градење на понатамошни знаења и способности за независно и самостојно делување, како институционално, така и во општествени рамки; - Превзема одговорност за перманентен професионален развој и усовршување во дејноста, но и во други дејности кои остваруваат интеракциски однос со царината и шпедицијата; - Презема иницијатива за идентификување на потребите за понатамошно професионално унапредување со висок степен на самостојност во одлучувањето; - Редовно ги следи најновите научни текови во областа на царината и шпедицијата, како што се научни трудови и списанија, но и учество на семинари, конференции и советувања.

Листа на предмети

Семестар 9

Задолжителни предмети

Царинска модернизација (10 кредити)

Цел на овој предмет е студентите да се стекнат со знаења од областа на процедурите и постапките на трговско олеснување во царинското работење.

Легислатива во царинско работење (10 кредити)

Цел на овој предмет е студентите да се стекнат со знаења за царинската легислатива во Република Македонија како и со царинската легислатива на ЕУ.

Современо шпедитерско логистичко работење (10 кредити)

Цел на проучување на овој предмет е студентите да се стекнат со знаења што се однесуваат на карактеристиките на шпедитерското логистичко работење и современите методи и техники на работење во трговската логистика и меѓународната шпедиција. Поефикасна реализација на предметот е условена со предзнаења од меѓународната шпедиција и применетото шпедитерско работење.

Задача на овој предмет е студентите да стекнат теоретски знаења од современото шпедитерско логистички работење, како и презентирање на можностите овие знаења практично да се искористиуваат. Стекнатите знаења ќе може да се користат и како основа за понатамошни научни истражувања од оваа област или да се имплементираат преку поактивно вклучување во креирање државни стратегии за развојот на оваа услужна дејност преку подобрување на условите за стопанисување и унапредување на шпедитерско логистичките пазари.

Семестар 10

Изборни предмети

Светска трговска организација (6 кредити)

Цел на овој предмет е студентите да се стекнат со знаења од областа на мултилатералниот трговски систем олицетворен во спогодбите на Светската трговска организација.

Слободни царински зони(6 кредити)

Цел на проучување на овој предмет е студентите да се стекнат со знаења што се однесуваат на карактеристиките и концептот на работење на слободните економски зони како и да ги утврдат методите за проучување на економските ефекти и влијанието на слободните зони врз развојот на националната економија.

Царинска заштита на интелектуалната сопственост (6 кредити)

Цел на овој предмет е студентите да се стекнат со знаења за правата од интелектуална сопственост и улогата на царината во нивната заштита.

Царински постапки (6 кредити)

Предметната програма има два дела. Целта е студентите да се запознаат покрај со теоретските предуслови и познавања за различните царински постапки, како предуслов за полесно и побрзо функционирање на прометот, потоа нивните различни аспекти и карактеристики, со ставање акцент на правните карактеристики, да се запознаат исто така и со практичните функционирања, да ги препознат и нотираат, како и да се дадат насоки што и во која насока би можело да се подобри, преку различни правни регулативи и во кои сегменти, како и преку соработка со надлежните институции . Исто така запознавање и доработување на правните аспекти на царинската постапка, текот, одлуките, инструментите, различните правни лекови, извршувањето, како и управниот спор.

Царински криминалитет (6 кредити)

Целта на овој предмет е стекнување со потребните теоретски и апликативни знаења од областа на царинскиот криминалитет, односно типичните царински казнени дела, како и другите комплементарни дела. Анализа на царинските криминални дејствија, Детекција на царинските криминални дејствија. Казнената односно прекршочната постапка за утврдување одговорност и изрекување казни и други санкции на сторителите на казниви дела и улогата на царинските органи во казнената постапка.

Бизнис логистика (6 кредити)

Целта на изучување на оваа дисциплина е студентите да стекнат знаење за бизнис логистиката и логистичките системи особено во услужниот сектор – царина и шпедиција, да ги препознаваат елементите на логистичките системи и учесниците во логистичките процеси, да ги знаат карактеристиките на организацијата и управувањето на логистичките системи, посебно во сферата на царинско-шпедитерските услуги.

Студентите треба да се оспособат за анализирање и детектирање на проблемите во организацијата и управувањето на логистичките системи. Да решаваат случаи за интегрирано управување со логистичките системи и да ги применуваат нормативните документи во практиката на управување на логистичките системи.

Меѓународен бизнис (6 кредити)

Цел на проучување на овој предмет е студентите да се стекнат со знаења за меѓународниот бизнис, како мошне сложена активност, што изнудува висок степен на знаење и умешност при склучување на деловните трансакции се со цел да се минимизираат ризиците при нивна реализација.

Меѓународни царински конвенции и институции (6 кредити)

Целта е студентите да ги добијат основните познавања за функционирањето, содржината, организационата структура, принципите, целите и задачите на меѓународните царински конвенции како и за функционирањето на институциите во оваа област.

Менаџмент во шпедитерско работење (6 кредити)

Целта на предметната програма Менаџмент во шпедитерското работење е студентите на вториот циклус на насоката Царина и шпедиција да ги продлабочат своите стекнати сознанија за основните аспекти на менаџментот како универзален процес со специфични способности кои менаџерите во шпедитерските претпријатија треба да ги поседуваат и развиваат за да можат успешно да менаџираат со активностите кои се извршуваат во овие организации. Преку оваа програма студентите ќе добијат теоретски знаења за специфичностите на менаџерските функции во шпедитерското работење со посебен акцент на планирањето на активностите, лидерството, мотивирањето на вработените, воспоставување на добри комуникациски односи и контролирањето.

Технолошки особини на стоката при транспорт (6 кредити)

Запознавање на студентите со карактеристиките и специфичностите при транспорт на стоката. Изучување на начините на пакување, складирање и транспорт на поедини видови стока и нивна подготовка за транспорт.

Методологија на научно истражувачка работа (6 кредити)

Студентите од втор циклус на студии да стекнат знаења за методолошкиот пристап во научното истражување и се оспособат за самостојно применување на комплексните и меѓусебно различни методи кои во современата наука постојат, со што ќе можат со научна писменост да најдат решенија за одредени појави и величини и нивната взаемна условеност и поврзаност.

Осигурување во меѓународната трговија (6 кредити)

По изучувањето на овој предмет, студентите треба да се запознат со продлабочени и напредни сознанија од областа на осигурувањето во меѓународната трговија.

Даночно сметководство (6 кредити)

По изучувањето на овој предмет, студентите треба да располагаат со следните области на знаења :

- Да ги познаваат основите на даночното работење
- Да ги познаваат основните видови даноци
- Да ги разбираат функциите и значењето на даночното сметководство

Капитал и ризик (6 кредити)

Стартната точка и цел во анализата која се обработува во предметната програма се однесува на разграничувањето на основните поими како што се ризик, извесност, неизвесност, сигурност, случајност, веројатност и слични на нив. Но, во обидот за нивно теоретско разграничување се доаѓа до тезата дека нивното појмовното определување и соодветно класифицирање е апсолутно недоволно во надминувањето на бариерите во деловното работење на стопанските субјекти и животот на обичните луѓе а кои произлегуваат од неизвесностите кои ги содржи иднината и дека главната цел и мотив на нивното проучувањето е да се пронајдат начини тие соодветно да се третираат, т.е. да се управува со нив.

Прифаќајќи го како аксиома фактот дека ризикот постои, предизвикот со кој се соочува изучувањето на оваа материја е да се испитаат голем број на постоечки теоретски истражувања и практични искуства на управување со ризикот, како и да предложат некои теоретско - логички возможни стратегии на справување со ризиците. Значи ризиците се составен дел на животот на секоја индивидуа и елемент во работењето на секој субјект, тие не можат да се избегнат, па оттаму чистата логика упатува на фактот дека мора да се изнајдат начини да се живее со нив.

Финансиско инвестиционен менаџмент (6 кредити)

Стартната точка и цел во анализата која се обработува во предметната програма се однесува на согледување основните прашања по однос на проблематиката на финансиско-инвестиционото одлучување. Предметната дисциплина финансиско-

инвестиционен менаџмент е конципирана да обезбеди теоретски и апликативни сознанија од областа на финансиските извештаи, финансиската анализа и финансиското планирање, финансиските инструменти и начинот на тргување со хартиите од вредност. Студентите имаат можност да се запознаат со процесот на капиталните вложувања и менаџментот со проектите, особено со инвестиционите проекти. Со успешното совладување на алатките во доменот на економско-финансиската анализа на инвестиционите проекти, студентите како идни менаџери треба да бидат способни за носење на вистинска инвестициона одлука. Особено внимание е посветено на подготовка на инвестиционите студии, посебно на економскиот елаборат, оценка и изборот на инвестиционите проекти и анализа на ризиците поврзани со инвестирањето.

Финансиски трансакции (6 кредити)

Запознавање со техниката и технологијата на платните (финансиските) трансакции. Институционалната поврзаност на институциите од финансискиот систем за спроведување на финансиските текови во економијата. Микроекономските аспекти на трошоците од финансиските трансакции.

Управување со ризици (6 кредити)

Целта на предметната програма по *Управување со ризици* е студентите да ја осознаат важноста на управувањето со ризиците, објективниот карактер на ризиците, видовите на ризици и ризична изложеност, како и процесот на управување со одделните видови на ризици. Ако некогаш се сметало дека ризиците на работењето се врзани исклучиво за финансиски категории и финансиски аспекти на работењето, современиот пристап на Risk Management наметнува потреба од поширок поглед. Имено, поради проширувањето на комплексноста на деловните активности, глобализацијата, интернационализацијата, меѓународната конкуренција и многу други интерни и екстерни фактори, ризиците и управувањето со нив е прашање кое се однесува на сите аспекти кои директно или индиректно можат да имаат негативно влијание врз работењето. Неизвесноста на која е изложен секој деловен потег е суштествениот момент кој наметнува потреба од проучување на ризиците, нивно мерење и квантифицирање на веројатноста за нивно случување.

Со изучувањето на наставниот предмет *Управување со ризици*, студентите ќе ги стекнат следните компетенции:

- Согледување на потребата и важноста од управувањето со ризиците;
- Определување на факторите кои ја детерминираат ефикасноста на управувањето со ризиците;
- Развивање на способности и знаења за квантификација на односот ризик – принос;
- Совладување на постојните стратегии за управување со ризиците и развивање на способност за умешно комбинирање на истите;

- Развивање на квалификации за управување со ризиците;
- Стекнување на практични и апликативни знаења за анализа на ризичната изложеност, предвидување на потенцијалните ризици и методи и постапки за управување со нив.

Современи финансиски системи (6 кредити)

По изучувањето на овој предмет, студентите треба да располагаат со следните области на знаења :

- Да ги разбираат суштината и практичното значење на основните принципи на финансиите: максимизацијата на богатството, временската вредност на парите, конфликтот помеѓу ризикот и приносот, диверзификацијата како начин за намалување на ризикот, итн.
- Да ги познаваат карактеристиките и видовите на различни финансиски инструменти (обврзници, акции, штедни влогови, заеми, финансиски деривати, итн.). Истовремено, да ги разбираат принципите на вреднување на финансиските инструменти, односно основните фактори од кои зависи одлуката на инвеститорот во кој од поголемиот број финансиски инструменти ќе ги вложи своите пари.
- Да ги познаваат видовите и карактеристиките на финансиските пазари, нивните сличности и разлики, како и видовите финансиски инструменти со кои се тргува на одделните пазари.
- Да ги познаваат видовите и карактеристиките на различните финансиски институции, како и причините поради кои некои од нив (на пример банките) се пораспространети од другите.
- Да ги познаваат основните прашања со кои во практиката се соочуваат финансиските менаџери и да се здобијат со способност да решаваат некои од основните проблеми со кои тие се судруваат за време на нивното работење на финансиските пазари.

Деловна психологија (6 кредити)

Студентите од втор циклус на студии да стекнат знаења за бизнис однесувањето, дизајнирање на работниот процес, психолошките принципи на индивидуалното и тимското работење, мотивирањето, справувањето со конфликтите и лидерство преку кои ќе се помогне да се разбере светот на работата, светот на брзи промени, како да се надмине отпорот кон промените, но и како најдобро да се креира организациското однесување што се стреми кон промени.

Маркетинг истражувања (6 кредити)

Овој предмет на студентите им овозможува да го согледаат значењето на информациите при донесувањето на деловните одлуки како и да го проучат

целокупниот процес на прибирање, обработка и анализа на податоците кои претставуваат информативен инпут во деловното одлучување.

Е-Бизнис (6 кредити)

Целта на оваа предметна програма е студентите да се запознаат со примената на информатичката технологија во работењето во компаниите од туристичката индустрија. Посебен акцент се става на пласманот на производите и услугите кои ги нудат овие компании, но со помош на современите информатички технологии.

Современи даночни системи (6 кредити)

Подетално да стекнат знаења од областа на даночните системи кои постојат во современиот свет преку компаративно изучување на даночните системи на земјите членки на ЕУ, даночниот систем на САД и даночните системи на земјите во развој

Проектен менаџмент (6 кредити)

Да се запознаат студентите и да се оспособат за имплементација на клучните чекори во имплементацијата на проектите, организирање на проектот во одржливи делови за менаџирање, успешно водење на проектниот тим и одржување на односите со заинтересираните и вклучени страни во проектот, користење на алатки за надзор над комплексни проекти, развивање на буџетот на проектот и распоред на активности, завршување на проектот, користење на Microsoft Project во планирањето на проектот и надзор над неговото исполнување, примена на научените лекции во други проекти.

Маркетинг менаџмент (6 кредити)

Цел на овој предмет е студентите од второ циклус на студии да стекнат знаења од управувањето со маркетинг активностите во претпријатијата од повеќе стопански сектори

Меѓународна трговска логистика (6 кредити)

Цел на проучување на овој предмет е студентите да се продлабочат знаењата за трговската логистика како значајна алка во системот на општествена репродукција без која е невозможно да се одвива меѓународниот стоков промет. Поефикасна реализација на предметната програма е условена со предзнаења на студентите за трговската логистика. Овој предмет ќе овозможи студентите да стекнат повисоко ниво на специјализација во меѓународната трговска логистика и подигнување на степенот на знаења и искуства за актуелните прашања од областа на меѓународната трговска логистика преку понатамошен третман на економските, правните и техничките аспекти на трговската логистика. Задача на изучување на овој предмет е продлабочување на теоретските аспекти на меѓународната трговската логистика – текови и политика, како и презентирање на можностите овие знаења практично да се имплементираат. Стекнатите знаења студентите ќе може да ги користат како основа за понатамошни научни истражувања од оваа област, или да ги применат во практиката преку

поактивно вклучување во креирањето на државни стратегии за подобрување на логистичките перформанси на домашната земја во однос на другите земји, како и за подобрување на конкурентноста на домашните логистички оператори на меѓународните логистички пазари.

Менаџмент во царинското работење (6 кредити)

Целта на предметната програма Менаџмент во царинското работење е студентите на вториот циклус на насоката Царина и шпедиција да ги продлабочат своите стекнати сознанија за основните аспекти на менаџментот како универзален процес со специфични способности кои менаџерите во Царинската служба треба да ги поседуваат и развиваат за да можат успешно да менаџираат со активностите кои се извршуваат во оваа служба. Преку оваа програма студентите ќе добијат теоретски знаења за специфичностите на менаџерските функции во царинското работење со посебен акцент на планирањето на активностите, лидерството, мотивирањето на вработените, воспоставување на добри комуникациски односи и контролирањето.

Логистика и транспортни системи (6 кредити)

Студентите ќе се стекнат со знаење од областа на логистиката и транспортните системи. Ќе се оспособат да ги препознаваат основните карактеристики на транспортот, кои што имаат влијание врз управувањето на дејностите во логистичките системи. Ќе ги запознаат и применуваат методите, критериумите и показателите врз основа на кои што треба да се оптимизира транспортот.

Контролинг (6 кредити)

По изучувањето на овој предмет, студентите треба да располагаат со следните области на знаења:

- Да ги познаваат основите на менаџмент контролата
- Да ги разбираат функциите на основните видови на менаџмент контролата.
- Да ги научат начините на анализа на работење на пртпријатијата.

Магистерски труд (12 кредити)